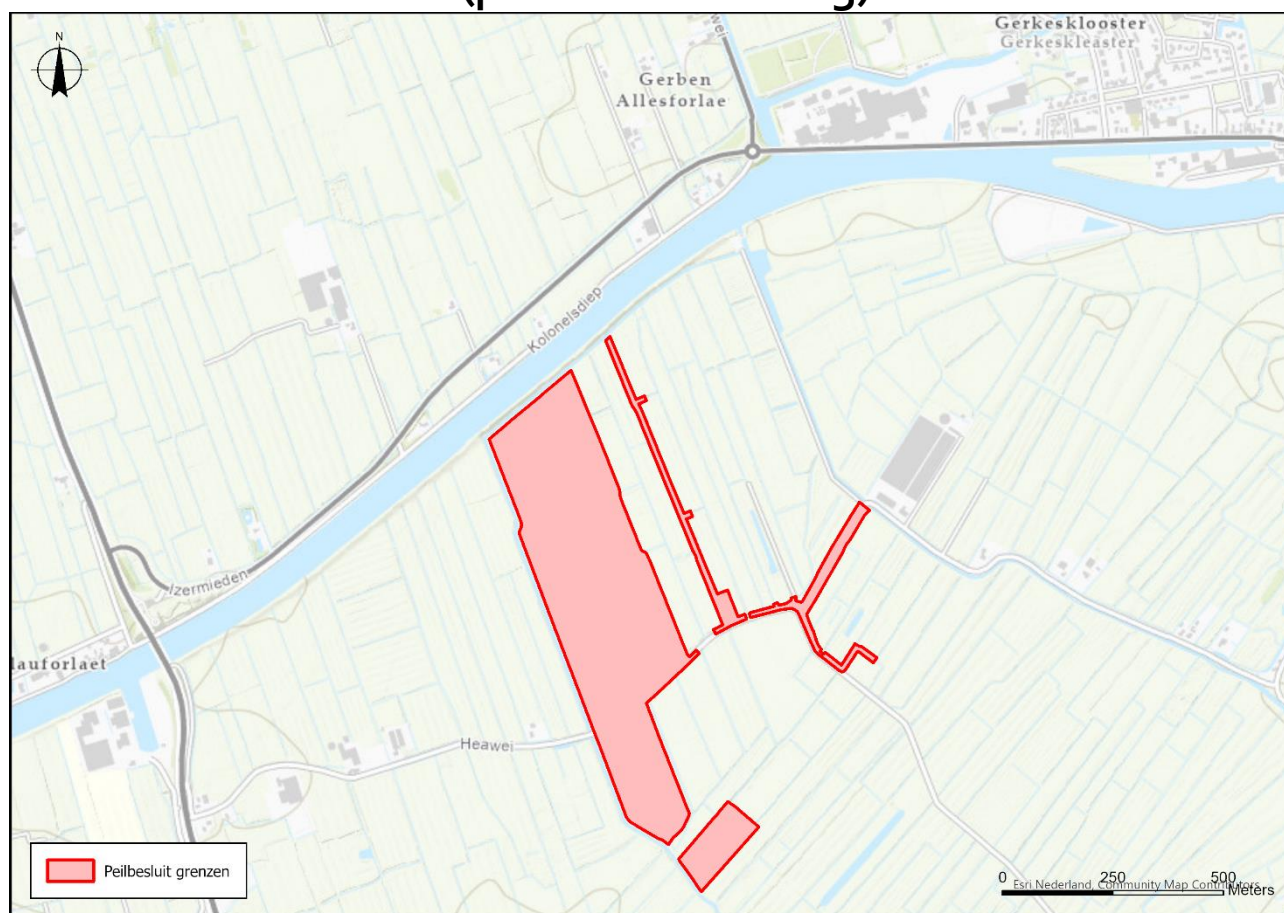

Toelichting Peilbesluit Surhuizumermieden - Broeksterpetten (partiële herziening)

Datum: 17-07-2025

Status: Definitief

Wetterskip Fryslân

Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

Telefoon 058-292 22 22 – Fax: 058-292 22 23

SAMENVATTING

In deze toelichting is de gewenste peilwijziging voor het peilbesluit Surhuizumermieden-Broeksterpetten beschreven. Het betreft een partiële herziening van het peilbesluit WGP Twijzel e.o. (revisiepeilbesluit). Deze peilwijziging is aangevraagd door de Provincie Fryslân, vanwege een gewenst hoger winterpeil t.b.v. de natuurfunctie (weidevogels) van het gebied.

Het peilbesluit betreft op hoofdlijnen de volgende aspecten:

Algemeen

Er is geen sprake van een functiewijziging; het toekomstige peil is beter afgestemd op de natuurfunctie van het gebied (doelstelling weidevogels) en op de omliggende peilen zoals vastgesteld in het revisiepeilbesluit Twijzel. In het gebied van in totaal ca. 72 ha worden verschillende kleinere peilgebieden samengevoegd. In totaal wordt daarmee ongeveer 25 ha in peil verhoogd. Het peilgebied wordt, via een lagergelegen peilgebied, bemalen door het gemaal Oude Vaart. Ten behoeve van de functie van het gebied voor weidevogels laat men straks in het hele gebied het peil in het najaar (buiten het broedseizoen, ongeveer vanaf 1 oktober) oplopen tot maximaal -0,85 m NAP (bovenpeil) met kwel- aangevuld met regenwater. Tijdens het broedseizoen (ongeveer vanaf 1 juni) laat men het peil op een natuurlijke manier uitzakken tot maximaal -1,30 m NAP (onderpeil). Dit peil wordt alleen gehaald in droge periodes.

Wateroverlast

Ten gevolge van het plan neemt de bergingscapaciteit van de polder af. De berging in de polder neemt af omdat het rechtstreeks bemalen peilgebied (met het laagste peil) kleiner wordt. De afname van de bergingscapaciteit wordt volledig gecompenseerd.

Assets Wetterskip Fryslân

Door het creëren van één peilgebied van ongeveer 72 ha, vervalt een aantal kleinere peilgebieden. In plaats van vier losse stuwen komt er één nieuwe stuw met drie noodoverlaten. Daarnaast wordt de inrichting van het watersysteem in het gebied herzien (duikers, dammen etc.), zodat het nieuwe grote peilgebied straks weer voor de toekomst klaar is. Het onderhoud en het reguliere beheer van de kunstwerken is voor de terreineigenaar (Staatsbosbeheer).

Peilbeheer en onderhoud

Binnen het nieuwe peilgebied ontstaat meer verbinding tussen de watergangen. De beheerskosten nemen niet toe. De maatregelen worden door de aanvrager uitgevoerd en onderhouden.

Waterkwaliteit en ecologie

De waterkwaliteit en ecologie worden positief beïnvloed door de peilwijziging. Door de hogere peilen kan de afspoeling van fosfaat mogelijk tijdelijk (beperkt) toenemen, maar de stikstofuitstoot neemt af. De grotere waterdieptes zullen daarnaast een positief effect hebben op de watertemperatuur en het zuurstofgehalte.

Bebouwing en infrastructuur

Er is geen bebouwing in het gebied en de Heawei houdt ruim voldoende drooglegging.

Conclusie

De conclusie is dat deze peilwijziging niet strijdig is met het geldende beleid en regelgeving. De peilwijziging heeft een neutraal/positief effect op de waterhuishouding omdat de afname aan berging volledig wordt gecompenseerd.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING PARTIËLE HERZIENING PEILBESLUIT	4
1.2	BELEIDSKADER	4
1.3	LEESWIJZER	4
2	PROCEDURE	5
3	PLANGEBIED EN PEILWIJZIGING	6
3.1	LIGGING	6
3.2	GEBIEDSPECIFIEKE KENMERKEN	6
3.3	PEILWIJZIGING	7
4	EFFECTEN VAN DE PEILWIJZIGING	10
4.1	EFFECTEN OP HET WATERSYSTEEM	10
4.2	EFFECTEN OP DE GEBRUIKSFUNCTIES	11
4.3	OVERIGE EFFECTEN	11
5	TOETSING AAN BELEID	12
6	CONCLUSIE	12

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding partiële herziening peilbesluit

De peilwijziging is aangevraagd door de Provincie Fryslân om de natuurfunctie van het gebied te versterken. Met name voor weidevogels is het een aantrekkelijk gebied en de peilverhoging draagt hieraan bij. De doelrealisatie voor de natuurfunctie wordt met de peilverhoging beter behaald. Het peilbesluit is een partiële herziening van het vigerende (revisie)peilbesluit Twijzel e.o., welke eind 2024 is vastgesteld. Voor de werkzaamheden die nodig zijn om de peilen aan te passen is een aparte omgevingsvergunning voor een wateractiviteit aangevraagd.

1.2 Beleidskader

Voor het opstellen van dit peilbesluit en de te volgen procedure is de Nota Peilbeleid ([Nota Peilbeleid 2023](#) | [Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#)) gevolgd. Daarnaast is op het opstellen van peilbesluiten nationale, provinciale en eigen wet- en regelgeving en beleid van toepassing. Een overzicht hiervan is opgenomen in bijlage 1 van de Nota Peilbeleid.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 is de aanleiding voor dit peilbesluit beschreven. Hoe de procedure eruit ziet is kort beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 volgt een korte gebiedsbeschrijving van de huidige situatie en het toekomstige watersysteem. Hoofdstuk 4 geeft de effecten weer van de peilwijzigingen op het watersysteem en de functies bebouwing en infrastructuur, landbouw, natuur, waterkwaliteit, beheer en onderhoud en archeologie en cultuurhistorische waarden. De toetsing aan beleid en regelgeving komt in hoofdstuk 5 aan de orde. In hoofdstuk 6 volgt de conclusie. Het kaartmateriaal is in de bijlagen toegevoegd. Een verklarende woordenlijst is te vinden in de Nota Peilbeleid.

2 PROCEDURE

In de nota peilbeleid is in hoofdstuk 5 te vinden op welke grondende peilbesluit procedure wordt gevolgd en op welke wijze er zienswijzen kunnen worden ingediend en beroep tegen het peilbesluit mogelijk is. (Voor de nota, zie: [Nota Peilbeleid 2023 | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#)).

De mogelijkheid voor een belanghebbende om een verzoek tot schadevergoeding in te dienen staat beschreven in hoofdstuk 5 en 7 van de nota.

Inwerkingtreding peilbesluit

Het voorliggende peilbesluit treedt in werking acht dagen na publicatie van dit peilbesluit of na uitvoering van de werken. Nadere informatie is terug te vinden in de bekendmakingen die worden gepubliceerd over dit betreffende peilbesluit.

3 PLANGEBIED EN PEILWIJZIGING

3.1 Ligging

Het gebied waar peilbesluit Surhuizumermieden - Broeksterpetten betrekking op heeft ligt in het grondgebied van de gemeente Achtkarspelen. Het nieuw te vormen peilgebied omvat ca. 72 ha. Het gebied ligt aan de zuidzijde van het Prinses Margrietkanaal, ten zuidwesten van Gerkesklooster en ten noordoosten van Augustinusga.

Verschillende kleinere peilgebieden worden samengevoegd, waardoor binnen het nieuw te vormen peilgebied circa 25 ha in peil wordt verhoogd en het peilbeheer wordt vereenvoudigd.

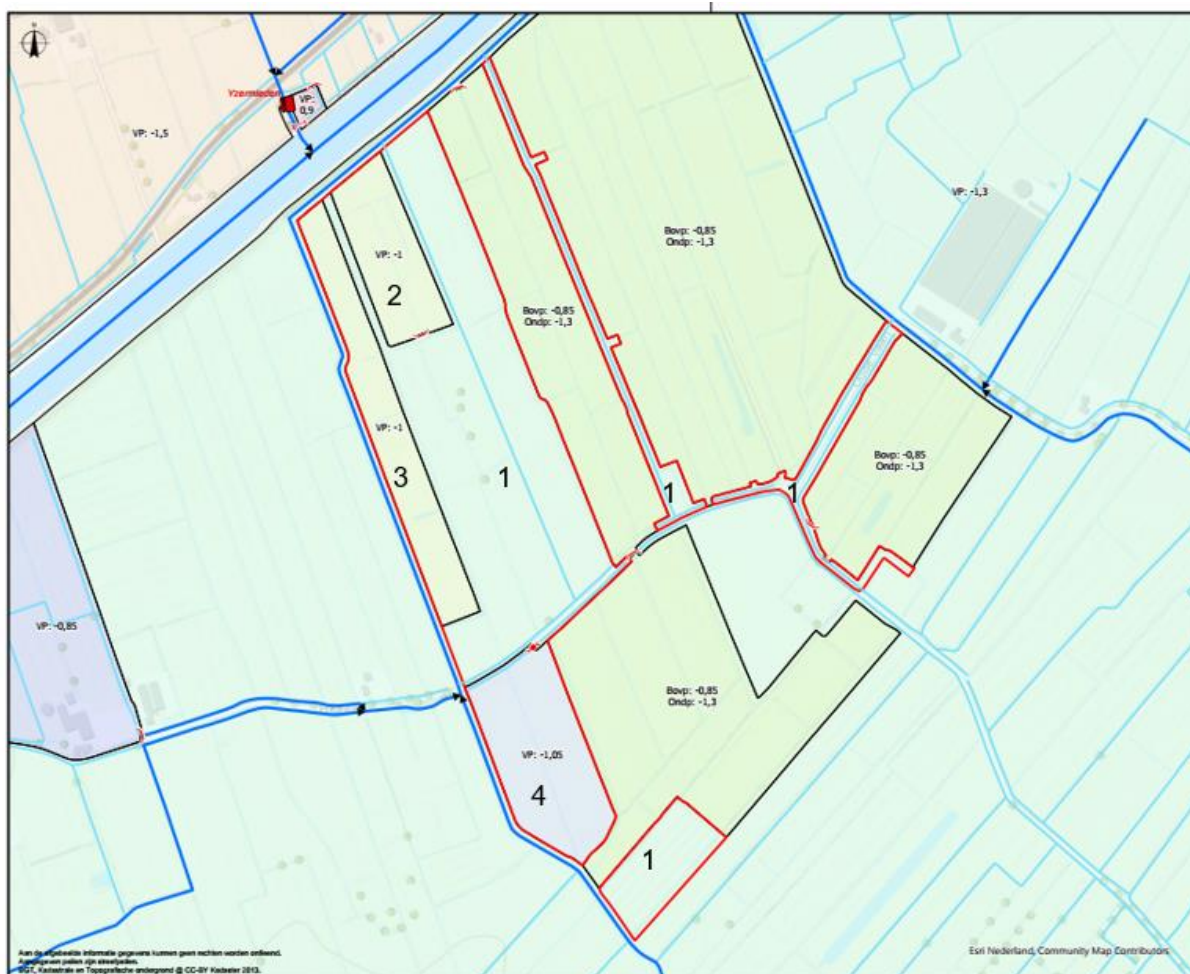
3.2 Gebiedspecifieke kenmerken

Het gebied ligt binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN); dit is de voornaamste aanleiding voor de herinrichting en het daarbij horende voorliggende peilbesluit. Het hele gebied heeft een natuurfunctie. De ondergrond is venig en de gemiddelde maaiveldhoogte ligt rond de -0,80 m NAP.

3.3 Peilwijziging

3.3.1 Huidig peil

In het te wijzigen "Revisiepeilbesluit Twijzel e.o." is voor het grootste deel van het plangebied een vast peil van -1,30 m NAP (vak 1) vastgesteld. Hiernaast wordt in twee peilgebieden (2, 3) een peil van -1,00 m NAP gevoerd (in werkelijkheid zakken deze peilen uit tot -1,30 m NAP) en wordt in één peilgebied (4) volgens het peilbesluit een peil van -1,05 m NAP gevoerd (in werkelijkheid is dit peilgebied verbonden met het naastgelegen gebied waar een bovenpeil van -0,85 m NAP en een onderpeil van -1,30 m NAP wordt gevoerd. De gemiddelde drooglegging bedraagt ca. 0,40 m (zie ook figuur 1 en tabel 1). De peilgebieden voeren via het rechtstreeks bemalen peilgebied af via het gemaal Oude Vaart.

Figuur 1: overzicht peilgebieden

Peilgebied	Huidig (vigerend) peil (m t.o.v. NAP)	Werkelijk peil (m t.o.v. NAP)	Gemiddelde maaiveldhoogte (m)	Gemiddelde drooglegging (m)	Oppervlakte (ha)
1	Vp -1,30	Vp -1,30	-0,8	0,5	15,2
2	Vp -1,00	-1,00/-1,30	-0,6	0,4	2,4
3	Vp -1,00	-1,00/-1,30	-0,7	0,3	3,4
4	Vp -1,05	-0,85/-1,30	-0,6	0,45	3,7

Tabel 1: overzicht hydrologische kenmerken vakken

3.3.2 Nieuw Peil

Door een aantal kunstwerken op te heffen/te verplaatsen wordt het peil in het hele gebied op een bovenpeil van -0,85 m NAP en een onderpeil van -1,30 m NAP gebracht. Een nieuwe regelbare stuw (in beheer en onderhoud van Staatsbosbeheer) wordt gebruikt om het peil in het gebied te sturen.

Het peil laat Staatsbosbeheer in de nieuwe situatie in het najaar (buiten het broedseizoen, vanaf 1 oktober) geleidelijk omhoogkomen. Het water zal dan lokaal op het maaiveld komen te staan. In de zomer (ongeveer vanaf 1 juni) laat men het peil geleidelijk tot maximaal -1,30 m NAP uitzakken. Bij voorkeur op een natuurlijke manier (door verdamping of infiltratie).

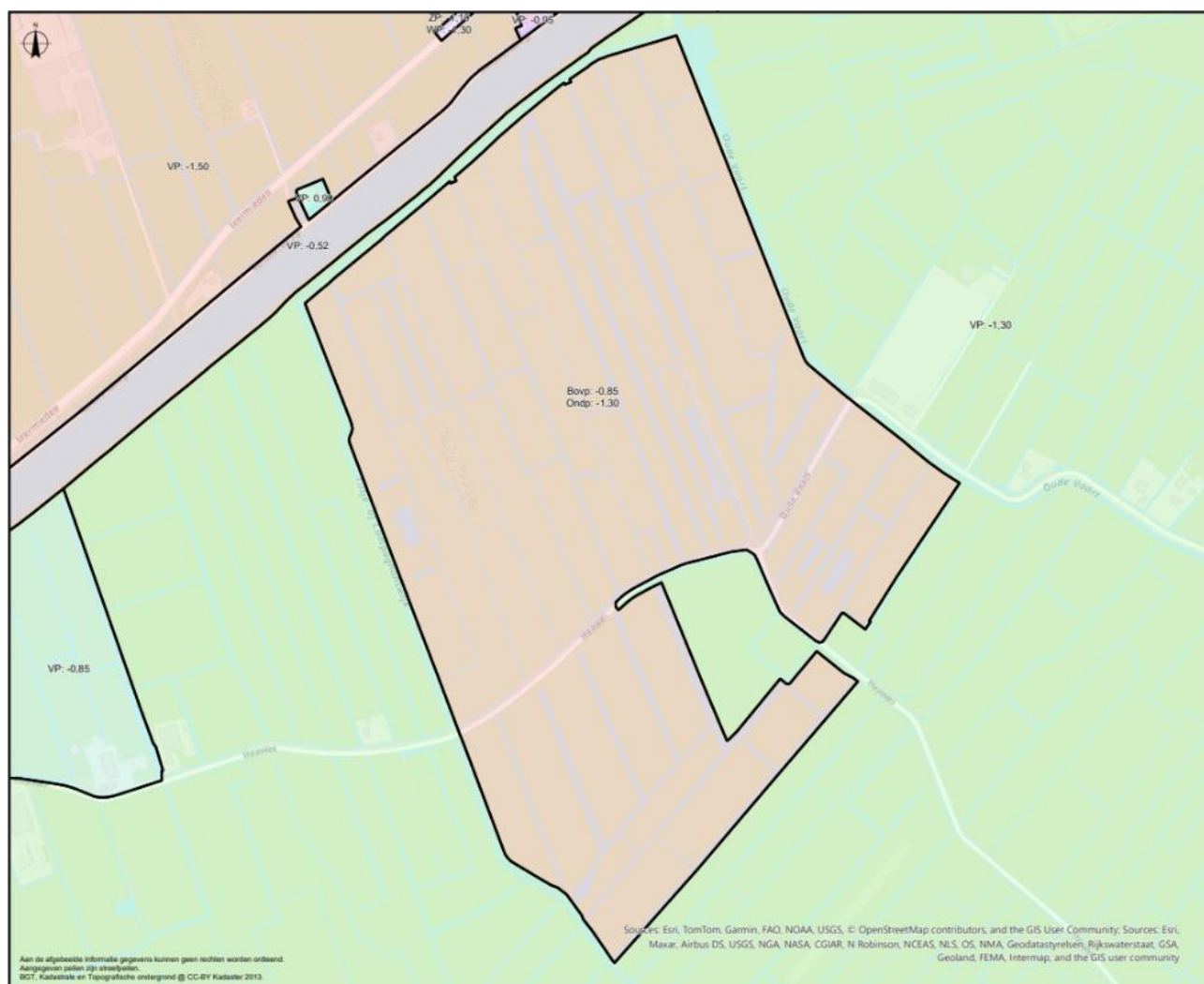
Daarmee wordt het peil voor het grootste deel van het gebied (peilgebied 1) verhoogd en wordt het peil ten opzichte van het vigerende peilbesluit voor een klein deel (in de peilgebieden 2, 3 en 4) deels verlaagd. Dit, zodat één groot peilgebied gerealiseerd kan worden. In werkelijkheid is er alleen sprake van een gedeeltelijke peilverhoging, omdat het peil in de peilgebieden 2, 3 en 4 nu ook al uitzakt naar -1,30 m NAP in droge periodes.

De gewenste situatie is dat de peilen gewijzigd worden zoals hieronder aangegeven in tabel 2.

Vak	Huidig peil (m t.o.v. NAP)	Werkelijk peil (m t.o.v. NAP)	Toekomstig peil (m t.o.v. NAP)	Peilwijziging (m)	Maaiveldhoogte (m t.o.v. NAP)	Drooglegging (m)
1	$Vp - 1,30$	$Vp - 1,30$	Bovp -0,85 Ondp -1,30	+0,45 / 0	-0,8	0,05 / 0,5
2	$Vp - 1,00$	-1,00/-1,30		+ 0,15 / -0,3	-0,6	0,25 / 0,7
3	$Vp - 1,00$	-1,00/-1,30		+ 0,15 / -0,3	-0,7	0,15 / 0,6
4	$Vp - 1,05$	-0,85/-1,30		+ 0,20 / -0,25	-0,6	0,25 / 0,7

Tabel 2: overzicht hydrologische kenmerken toekomstige situatie

Door uitvoering van de werkzaamheden ontstaat één groot peilgebied, zoals opgenomen in figuur 2. Voor de werkzaamheden die nodig zijn om de peilen aan te passen is een aparte omgevingsvergunning voor een wateractiviteit vereist.

Figuur 2: het nieuw te vormen peilgebied

4 EFFECTEN VAN DE PEILWIJZIGING

De peilwijzigingen, zoals deze in het vorige hoofdstuk beschreven zijn, brengen een aantal effecten met zich mee. In dit hoofdstuk worden de mogelijke effecten op de waterhuishouding (§4.1) en de gebruiksfuncties (§4.2) in beeld gebracht.

4.1 Effecten op het watersysteem

4.1.1 Wateroverlast

De peilwijziging zorgt ervoor dat de berging in het lagere peilgebied (-1,30 m NAP) iets afneemt, omdat dit peilgebied in oppervlakte afneemt. De initiatiefnemer compenseert dit. De compensatie wordt geregeld in de omgevingsvergunning voor een wateractiviteit voor dit plan. Hierdoor leidt dit plan niet tot een verhoogde kans op wateroverlast.

4.1.2 Assets Wetterskip Fryslân

Het aantal peilgebieden neemt af. Om de peilgebieden te koppelen en meer verbindingen te creëren, worden een aantal extra duikers aangelegd en een aantal bestaande kunstwerken opgeheven. In totaal worden vier stuwen vervangen door één nieuwe stuw en drie overlaten. Het onderhoud en beheer van alle kunstwerken in het gebied is voor de terreineigenaar (Staatsbosbeheer).

4.1.3 Peilbeheer en onderhoud

Het peilbeheer wordt eenvoudiger ten gevolge van de peilwijziging; er ontstaat meer verbinding binnen het peilgebied door het samenvoegen van een aantal kleinere peilgebieden en alle kunstwerken binnen het gebied worden beheerd en onderhouden door de terreineigenaar (Staatsbosbeheer).

4.1.4 Maaiveld daling

De peilverhoging vindt plaats in een veengebied. Door het (gemiddelde) hogere waterpeil komt het veen minder snel in aanraking met zuurstof. Hierdoor vergaet (oxideert) het veen minder snel en wordt de maaiveld daling (iets) beperkt. Ook neemt de CO₂ uitstoot hierdoor (licht) af.

4.1.5 Waterkwaliteit en ecologie

Het oppervlaktewater binnen het plangebied bestaat uit een slotenpatroon wat als afwatering voor het gebied dient. Voor het oppervlaktewater heeft Wetterskip Fryslân geen representatieve waterkwaliteit meetpunten.

Fysisch-chemische waterkwaliteit

Normaal gesproken wordt het waterpeil in de sloten gestuurd door het grondwater (kwel) en door neerslag. In uitzonderlijk droge situaties kan de stuw plat worden gezet zodat het natuurgebied niet droogvalt. Door het hogere waterpeil neemt de kans op uitspoeling van zware metalen en fosfaat toe maar het uitspoelen van stikstof zal juist afnemen. Alleen, omdat het hier gaat om natuurgebied wat de afgelopen 30 jaar relatief arm is bemest zullen de effecten naar verwachting minimaal zijn. Over het geheel genomen is het de verwachting dat de fysisch-chemische waterkwaliteit zal verbeteren.

Ecologische waterkwaliteit

De waterdiepte zal als gevolg van de peilwijziging toenemen. Dit is gunstig voor de ecologische waterkwaliteit, omdat er dan een grotere bufferwerking aanwezig is om o.a. temperatuurschommelingen op te vangen. Er worden geen extra maatregelen genomen om het gebied toegankelijk te maken voor vis of om extra ruimte te creëren voor natuurvriendelijke oevers. Het samenvoegen van verschillende peilgebieden tot één robuust peilgebied heeft in algemene zin een positieve uitwerking op de ecologische waterkwaliteit.

Lozingen en handhaving

Er bevindt zich geen riooloverstort in het gebied en er zijn geen gevallen van handhaving bekend in het gebied.

4.2 Effecten op de gebruiksfuncties

4.2.1 Bebouwing en infrastructuur

Er bevindt zich geen bebouwing in en rondom het plangebied. Wel ligt er langs het gebied waar de peilverhoging wordt gerealiseerd een openbare asfaltweg (Heawei). De watergang/greppel langs de Heawei staat in verbinding met het gebied waar het peil wordt opgezet. Bij een beoogd peil van -0,85 m NAP ligt de drooglegging van de weg tussen 0,83 cm en 1,30 cm. Dit is meer dan de minimale drooglegging van 0,70 m die nodig is voor deze weg. De peilverhoging naar -0,85 m NAP is daarmee niet bezwaarlijk voor de fundatie van de Heawei.

4.2.2 Natuur

De Surhuizumer Mieden hebben de functie natuur. Wanneer de waterpeilen een groot deel van het jaar hoger worden gehouden, zullen de natuurwaarden binnen het plangebied toenemen. De geldende natuurdoeltypen die binnen het plangebied liggen zijn 'Vochtig weidevogelgrasland' en 'Nog om te vormen naar natuur' met de ambitie 'Vochtig weidevogelgrasland', 'Veenmoeras' of 'Kruiden- en faunarijk grasland'. Deze natuurdoeltypen zijn in grote mate afhankelijk van hoge voorjaarsgrondwaterstanden en kwelwater. De peilwijziging heeft hierop een positief effect.

De natuurdoeltypen in het gebied zijn in grote mate afhankelijk van hoge voorjaarsgrondwaterstanden en kwelwater. De initiatiefnemer verwacht dat de peilwijziging hierop een positief effect heeft. In de basis is dit de aanleiding voor de aangevraagde wijziging van het peilbesluit.

4.2.3 Landbouw

Rondom het plangebied waar de peilwijziging plaatsvindt liggen voornamelijk graslanden met een natuurfunctie. Deze graslanden en ook de percelen binnen het plangebied zelf zijn in eigendom van Staatsbosbeheer die deze graslanden en het plangebied ook beheren. Langs (agrarische) percelen van derden in de omgeving worden de peilen van de watergangen niet opgezet. Effecten in de vorm van grondwaterstandverhogingen door uitstraling ter plaatse van landbouwpercelen in de bredere omgeving worden niet verwacht, aangezien de weerstand van de bodem door de aanwezigheid van klei, leem en veen aanzienlijk is. Ook de waterafvoer van die percelen blijft zoals die is.

4.3 Overige effecten

4.3.1 Archeologische-, cultuurhistorische- en landschappelijke waarden

Bij peilverlagingen kan er sprake zijn van negatieve effecten op archeologie of cultuurhistorische waarden doordat bodemschatten mogelijk droog kunnen komen te liggen. In werkelijkheid vindt er geen peilverlaging plaats. De peilwijzigingen zullen hierdoor naar verwachting geen negatieve impact hebben op eventueel aanwezige archeologische waarden.

4.3.2 Recreatie

Het peilbesluit heeft geen invloed op recreatie.

4.3.3 Flora, fauna en biodiversiteit

Het peilbesluit wordt genomen om de flora, fauna en biodiversiteit in het plangebied te versterken. Het nieuwe peil heeft een positieve impact.

4.3.4 Milieu

Een m.e.r.-beoordeling is nodig bij een peilverlaging van 16 cm of meer voor meer dan 200 hectare in gevoelig gebied. Daar is in dit peilbesluit geen sprake van. Een formele m.e.r.-beoordeling is daarom niet nodig.

5 TOETSING AAN BELEID

Nota Peilbeleid

Voor het opstellen van dit peilbesluit en de te doorlopen procedure is de Nota Peilbeleid gevolgd.

Daarnaast is voor het opstellen van peilbesluiten nationale-, provinciale- en eigen wet- en regelgeving en beleid van toepassing. De Nota Peilbeleid bevat alle achtergrondinformatie die nodig is bij het opstellen van peilbesluiten en peilafwijkingen. Aan de hand van voorliggende toelichting zijn alle beleidskaders in acht genomen en daar waar nodig van antwoord dan wel een motivatie voorzien.

De peilwijziging past bij de natuurfunctie van het gebied en daarmee binnen het beleid zoals vastgelegd in o.a. de Nota Peilbeleid.

6 CONCLUSIE

Door de peilwijzigingen zijn de waterhuishouding en de bestemming/functie van het terrein goed op elkaar afgestemd. Het aantal peilgebieden neemt af, het onderhoud blijft goed uitvoerbaar. Er is geen sprake van negatieve effecten op andere gebruiksfuncties. Het is daarom verantwoord om dit peilbesluit te nemen.